

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזורית של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 13, מאי 2018

א. ישראל והפלסטינים

- עדיין אין תהליך שלום** - גם החודש לא קיימו הצדדים משא ומתן במסגרת תהליך שלום. בכירים ישראלים [האשימו](#) את אבו מאזן בהתבטאויות אנטישמיות, [וטענו](#) בעקבות כך שאין הוא פרטנר לשלום. לקראת סוף החודש [נמסר](#) דיווח כי ארה"ב מתכוונת לחשוף את יוזמת השלום שלה עם תום הרמדאן, אלא אם כן יחולו התפתחויות באזור שימנעו זאת. בינתיים [בחרו הישראלים](#) והפלסטינים לקדם את תביעותיהם הפוליטיות בעזרת פניות הדדיות לבית הדין הפלילי בהאג. הפלסטינים פנו בנוגע להפרת זכויות אדם הקשורות להתנחלויות, והישראלים בגין ההתקפות מעזה על האוכלוסייה האזרחית והשדות בעוטף עזה.
- ירושלים** - שלוש שגרירויות זרות נפתחו החודש בירושלים, ובראשן שגרירות [ארה"ב](#). ישראל הפנתה מאמצים רבים לשכנע מדינות נוספות להעביר את שגרירותן לירושלים. מלבד ארה"ב, גם [גואטמלה](#) ו**פרגוואי** העבירו החודש את השגרירויות שלהן לירושלים. המיליארדר שלדון אדלסון [מימן](#) את הבאת המשלחת מגואטמלה לטקס פתיחת השגרירות. סביב טקס פתיחת השגרירות האמריקאית התחולל מאבק דיפלומטי. 86 שגרירים [הוזמנו](#) לקבלת פנים לרגל המאורע שארגן משרד החוץ, 32 [אישרו](#) הגעתם ו-22 שגרירים הגיעו לבסוף, בעיקר מאפריקה ואמריקה הלטינית אך גם מאוסטריה, רומניה, הונגריה וצ'כיה. שאר מדינות האיחוד האירופי החרימו את האירוע. שר החוץ של אנגולה [פיטר](#) שני דיפלומטים בכירים בגין השתתפות נציג אנגולה בטקס. המאבק הציבורי על ירושלים התנהל גם בזירת הספורט, כאשר ראש הממשלה ושרת התרבות והספורט [פעלו](#) להעביר את משחקה המתוכנן של נבחרת ארגנטינה מול נבחרת ישראל מחיפה לירושלים (המשחק בוטל לבסוף, כאשר גורמים בארגנטינה [ציינו](#) את המעבר לירושלים כסיבה מרכזית לכך).
- עזה ואירועי "צעדת השיבה"** - ישראל עמדה בפני [ביקורת בינלאומית נרחבת לנוכח](#) פעולותיה בעזה אל מול אירועי ["צעדת השיבה"](#) הפלסטיניים, אשר עמדו בסימן יום הנכבה, פתיחת חודש הרמדאן והעברת השגרירות האמריקאית לירושלים. בתגובה לאירועים בעזה החליטו דרום אפריקה ו**תורכיה** להחזיר את שגריריהן עד להודעה חדשה (מבלי להוריד את דרג היחסים הפורמלי). [פולין](#), אשר הביעה תמיכה בשנים האחרונות בעמדת ישראל, [גינתה](#) אף היא את פעילות ישראל בעזה. שגרירת ישראל בבלגיה ולוקסמבורג [נקראה](#) לשיחות נזיפה בשתי המדינות. מועצת זכויות האדם של האו"ם [החליטה](#) ברוב של 29 מדינות כנגד 2 (ארה"ב ואוסטרליה) [להקים](#) ועדת חקירה בינלאומית למצב זכויות האדם בגדה המערבית, מזרח ירושלים ובייחוד בעזה סביב הרג הפלסטינים בהפגנות על הגדר. מדינת ישראל גינתה את ההחלטה, תקפה את הלגיטימיות של המועצה [זימנה](#) את שגרירי ספרד, בלגיה וסלובניה לשיחת נזיפה על כך שהצביעו בעד ההצעה. כונית [זימה](#) דיון במועצת הביטחון אשר הציע הקמת מנגנון הגנה בינלאומי בעזה. ארה"ב הטילה וטו על ההצעה והגישה הצעה נגדית להטיל את האחריות על המצב בעזה על החמאס, אשר בה רק היא תמכה. מגעים בין ישראל, מצרים והחמאס [אפשרו](#) לצדדים להוריד את סף האלימות, כאשר המצרים התחייבו לפתוח את מעבר רפיח לאורך תקופת הרמדאן, ישראל העניקה הקלות כלכליות, ותנועת החמאס התחייבה למחאה בדרכי שלום. הרגיעה היחסית הסתיימה בסוף החודש עם סבב נוסף של אלימות.

- **בנייה, הרס ומשפט בשטחים** - ועדת המשנה להתיישבות במועצת התכנון העליונה [אישרה קידום](#) תכניות בנייה מיידית של כ-2500 בתים בהתנחלויות, ו-1,400 יחידות דיור נוספות שייבנו בהמשך. במקביל [פסק](#) בג"צ כי ניתן לפנות ולהרוס את היישוב הבדואי חאן אל-אחמר, אשר נמצא בשטח C, הואיל והמדינה הכריזה על המבנים הקיימים ביישוב כלא-חוקיים. האיחוד האירופי ו**צרפת הביעו** את התנגדותם להרס ולעקירה הכפויה המנוגדת לדין הבינלאומי. הכנסת [אישרה](#) בקריאה ראשונה הצעת חוק השוללת מבג"צ סמכויות בשטחים הכבושים ומעבירה אותן לבית משפט מנהלי בירושלים. זהו צעד נוסף בכיוון הכפפת השטחים לדין הישראלי האזרחי.
- **שיתוף פעולה ישראלי-פלסטיני** - ביומו האחרון של האלוף יואב (פולי) מרדכי כמתאם הפעולות בשטחים, [נחתם](#) הסכם למכירת חשמל בין ישראל והרשות הפלסטינית, כמו גם ערבות לחוב הרשות כלפי חברת החשמל.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

- **סוריה ואיראן** - ישראל [המשיכה לתקוף](#) מטרות איראניות בסוריה, [ולחלף](#) הצהרות ואיומים עם איראן, וזאת תוך כדי המשך הניסיון [לתאם](#) ככל הניתן את פעולותיה בסוריה עם רוסיה, ארה"ב ומעצמות אירופה. לשם כך [נסע](#) נתניהו לפגישה נוספת עם פוטין, והיועץ לביטחון לאומי [נסע](#) לפגוש את מקבילו האמריקאי. לנוכח המציאות בסוריה, והממשל האוהד בארה"ב, [החלו](#) הממשלה וגורמים פוליטיים נוספים לקדם רעיון לפיו ארה"ב תכיר בריבונות ישראל על הגולן.
- **הגרעין האיראני** - בהמשך לחשיפת "ארכיון הגרעין האיראני" [שוחר](#) נתניהו בטלפון עם ראש ממשלת בריטניה תרזה מיי, ראש ממשלת אוסטרליה מלקולם טרנבול וראש ממשלת הודו נרנדרה מודי. ממשל טראמפ [החליט](#) לפרוש מהסכם הגרעין עם איראן, ולדבריו תמך את החלטתו גם על המודיעין שסיפקה ישראל. רבים בישראל [בירכו](#) על ההחלטה, ונתניהו המשיך במאמציו לשכנע את מנהיגי אירופה לפרוש גם הם מההסכם בעקבות טראמפ.
- **שיתוף פעולה אזורי** - לאחר התקיפה הישראלית של כוחות איראנים בסוריה, יצא שר החוץ של בחרין בהתבטאות נדירה [וטען](#) כי לכל מדינה באזור, כולל ישראל, עומדת הזכות להגיב לאגרסיביות האיראנית. משרד החוץ הישראלי [פתח](#) עמוד פייסבוק מיוחד הפונה לקהל העיראקי "ישראל בלהג העיראקי", אשר זכה עם פתיחתו לתגובות חיוביות רבות בעיראק ובעולם הערבי. קבוצות רוכבי אופניים המייצגות את איחוד האמירויות ובחרין (ללא רוכבים ממדינות אלו) [השתתפו](#) במרוץ הג'ירו ד'איטליה שנערך בישראל.

אירופה

- **האיחוד האירופי** - האיחוד האירופי לא הצליח [להסכים](#) על החלטה המגנה את העברת השגרירות האמריקאית, וקובעת שמדינות אירופה לא תעברנה את שגרירותיהן, הואיל וצ'כיה, רומניה והונגריה התנגדו לה ומנעו את הקונצנזוס ההכרחי לקבלתה. דובר שירות החוץ האירופי [ביקש](#) מישראל [לשקול](#) מחדש את מניעת הענקת הוויזה למנהל ארגון זכויות האדם (HRW) עומר שקיר, ולחקור את הפגיעה בג'עפר פרח, מנהל ארגון מוסאווה, כחלק ממחויבותה לזכויות אדם ואזרח. האיחוד האירופי [גינה](#) את הרס הבתים והחרמת הרכוש בארבעה כפרים באזור C ליד יאטה, אשר חלקם נבנו על ידי כסף אירופי, וקרא לישראל לבנות מחדש את שהרסה ולהשיב את הרכוש. מספר שרים, בהם השר לביטחון פנים גלעד [ארדן](#), ושר האנרגיה יובל [שטייניץ](#), תקפו את האיחוד האירופי ותביעותיו מישראל. שטייניץ [התבטא](#) בחריפות כנגד האיחוד ("שילכו לאלף אלפי עזאזל") למרות ששבועיים קודם לכן שיבח את הקשר בין ישראל והאיחוד במסגרת חגיגות יום אירופה. לאחר שדווח בעבר שישראל תתמודד על מושב במועצת הביטחון של האו"ם לשנים 2019-2020, [הסירה](#) ישראל את מועמדותה מתוך הבנה שיהיה לה קשה לנצח את בלגיה או גרמניה בהתמודדות.

אגן הים התיכון

• **יחסים מתערערים עם תורכיה** - חודש מאי החל עם [חגיגות](#) 70 שנה לעצמאות ישראל באיסטנבול ועם תכנית של משרד הכלכלה והתעשייה לקיים [סמינר](#) לעידוד ייצוא ישראלי לשוק התורכי. לאחר האירועים בעזה [הוחלפו](#) מהלומות מילוליות בין ארדואן ונתניהו, תורכיה [החזירה](#) את שגרירה מישראל, ביקשה משגריר ישראל [ומהקונסול](#) הישראלי לעזוב את תורכיה, וישראל [החליטה](#) לבקש מהקונסול התורכי בירושלים לשוב להתייעצויות בארצו. הצדדים [העבירו](#) את הנציגים הדיפלומטיים [השפלות](#) מכוונות הכוללות בדיקות ביטחוניות ובדיקות מסמכים פומביות. בהקשר זה, [ביקשו](#) ח"כים לקדם חקיקה המכירה בשואת העם הארמני, ולראשונה משרד החוץ [לא התנגד](#) לקיום דיון על כך בכנסת, וההצעה לסדר של ח"כ תמר זנדברג לקיים דיון במליאה [התקבלה](#). בהמשך, [המליץ](#) משרד החוץ [לדחות](#) את הדיון בהצעות החוק בנושא בוועדת השרים לענייני חקיקה, עד לאחר הבחירות בתורכיה מחשש שהדיון ישרת את ארדואן. יו"ר הכנסת יולי אדלשטיין דחה את הדיון בנושא במליאה. ארדואן [הצהיר](#) כי ישקול לנתק את הקשרים הכלכליים עם ישראל לאחר הבחירות, אך נמנע מצעדים מידיים בכיוון זה. הסמינר המתוכנן לקידום הסחר עם השוק התורכי [בוטל](#).

• **הברית המשולשת ישראל-קפריסין-יוון מתחזקת** - פסגת פסגה משולשת נוספת, הרביעית במספר, [התקיימה](#) בראשית החודש בניקוסיה, קפריסין, בהשתתפות מנהיגי המדינות. במהלכה נחתמו הסכמים לשיתוף פעולה בתחומי התקשורת, ביטחון הפנים, האומנות והסביבה. שלוש המדינות מיתגו את שיתוף הפעולה ביניהן תחת המוטו "שלוש דמוקרטייות פועלות יחדיו לקדם שגשוג, יציבות וביטחון במזרח אגן הים התיכון". ישראל וקפריסין [התקדמו](#) במשא ומתן בנוגע לאופן חלוקת הגז משדה אפרודיטה, שנמצא בשטח הכלכלי של שתי המדינות, והחליטו לפנות לבוררות בינלאומית. צוותים ממשרד החוץ הישראלי והקפריסאי [נפגשו](#) לדון בדרכים לשיפור היחסים הטובים בין המדינות בעזרת תקשורת ודיפלומטיה דיגיטלית.

ג. מערך החוץ הישראלי

• **גירוש הפליטים** - לאחר קריסת מתווה הגירוש למדינה שלישית, [פנתה](#) ישראל שוב לנציבות הפליטים של האו"ם על מנת [לקדם](#) הסכם שיאפשר את הוצאתם של חלק מהפליטים הנמצאים בישראל למדינות שלישיות.

• **המאבק ב-BDS** - בהתאם לחוק החרם [מנעה](#) ישראל את כניסתם של שני חוקרים אמריקאים שביקשו להיכנס לארץ והשיבה אותם לארה"ב, ורשות ההגירה [ביטלה](#) את אשרת השהייה והעבודה של נציג ארגון החברה האזרחית Human Watch. הארגון פנה לבית המשפט, והמדינה [נדרשה](#) להתמודד לראשונה עם עתירה כנגד הפעלת חוק החרם. בית המשפט [הוציא](#) צו ביניים שעיכב את הגירוש, ובתווך [נחשף](#) חוסר התיאום בין משרד החוץ למשרד לעניינים אסטרטגיים. המשרד לעניינים אסטרטגיים [המשיך](#) לקדם את ההתקשרות עם עמותת פרטית, קלע שלמה, לקידום מסע תעמולה ושינוי תודעת המונים, ללא שקיפות ובקרה ועם [חשש](#) לניגוד עניינים, תוך גיוס מיליארדרים פרטיים שיהיו מעורבים גם בתכנים. המשרד [פרסם](#) חוברת נתונים המציגה את המימון המגיע באופן ישיר ועקיף ממוסדות האיחוד האירופי לארגוני חברה אזרחית אשר בין פעילויותיהם גם קריאה לחרם על ההתנחלויות או ישראל. [ביקורת](#) על איסוף הנתונים והצגת הטיעונים נשמעה מצד ארגונים המופיעים בדו"ח.

• **דיפלומטיה מודרנית ומגוונת** - משרד החוץ [השיק](#) עמוד פייסבוק "ישראל בלהג העיראקי" שמטרתו לייצר שיח ודיאלוג עם תושבים בעיראק. מש"ב (המרכז לשיתוף פעולה בינלאומי במשרד החוץ) [קיים](#) את הכנס הבינלאומי ה-30 שלו לנשים מנהיגות ולקידום שוויון מגדרי בהשתתפות נציגים מ-45 מדינות. משרד המדע והטכנולוגיה [עבר](#) את הכנס הבינלאומי הראשון מסוגו לשרי מדע ונציגי ארגונים מדעיים מהעולם, ויותר מ-25 מדינות שלחו נציגים בכירים לקחת בו חלק. סגנית שר החוץ חוטובלי [עשתה](#) מאמצים להביא חרדים להירשם לקורס הצוערים של משרד החוץ. השדולה לחיזוק מערך החוץ בראשות ח"כ ד"ר נחמן שי [קיימה](#) דיון בנושא תפקיד הכנסת בנושא חוץ.

• **מינויי שגרירים** - יואל ליאון [מונה](#) לשגריר ישראל באוקראינה, וליאת וקסלמן כשגרירת ישראל לקזחסטן.

ד. ציר זמן חודשי

תאריך	מה קרה?
1 במאי	ראש ממשלת יפן שינזו אבה ביקר בישראל.
8 במאי	התקיימה פגישה פסגה משולשת בין ראש הממשלה נתניהו, נשיא קפריסין ניקוס אנסטיאדיס, וראש ממשלת יוון אלכסיס ציפראס, בניקוסיה.
8 במאי	שגרירות ישראל במצרים ערכה קבלת פנים ציבורית גדולה לרגל חגיגות יום העצמאות הישראלי במצרים.
8 במאי	שגרירות ישראל בתורכיה ערכה טקס חגיגי לציון יום העצמאות ה-70 של ישראל.
8 במאי	טנזניה פתחה שגרירות בישראל, ברמת גן.
9 במאי	ראש הממשלה נתניהו נפגש במוסקבה עם הנשיא פוטין.
14 במאי	ארה"ב פתחה את שגרירותה בירושלים.
14 במאי	התקיים המפגש הבין-ממשלתי הראשון בין נציגי ממשלת אזרבייג'אן וממשלת ישראל.
14-16 במאי	גירוש הדדי של השגרירים והקונסולים הישראלים והתורכים על רקע האירועים בעזה והעברת השגרירות האמריקאית לירושלים.
16 במאי	גואטמלה פתחה את שגרירותה בירושלים.
17 במאי	נתניהו נפגש עם נשיא פנמה חואן קרלוס וארלה שהגיע לביקור רשמי בארץ.
21 במאי	פרגוואי פתחה את שגרירותה בירושלים.
24-26 במאי	משלחת בראשות השר זאב אלקין השתתפה בפורום הכלכלי הבינלאומי בסנט פטרסבורג, רוסיה, והתמקדה בקידום שיתוף פעולה בתחום הבריאות.
28 במאי	התקיים הכנס הבינלאומי ה-30 של מש"ב בנושא נשים מנהיגות.
28 במאי	ישראל חתמה על הסכם לשיתוף פעולה בתחום החינוך עם מיאנמר, אשר האו"ם קבע בשנת 2017 כי ביצעה טיהור אתני בבני שבט הרוהינגה.
30 במאי	התקיים הכנס הבינלאומי הראשון לשרי מדע בירושלים.
31 במאי	מנכ"ל משרד החוץ יובל רותם נפגש עם שר המדינה במשרד החוץ הבריטי, אליסטר ברט.
31 במאי	שר הביטחון ליברמן נפגש במוסקבה עם הרמטכ"ל הרוסי, סרגיי שויגו, לדיון בנושא סוריה.

ה. פרסומים אחרונים של מכון מיתווים

<p>הפוטנציאל הלא ממומש של יחסי ישראל עם מדינות ערב, סיכום כנס משותף מכון מיתווים ומכון דיוויס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, יוני 2018.</p> <p>השינויים בזירה הפנים-פלסטינית והשפעתם על ישראל והמזרח התיכון, סיכום כנס של מכון מיתווים והמכללה האקדמית עמק יזרעאל, מאי 2018.</p> <p>מזרח אגן הים התיכון: דינמיקות חדשות והזדמנויות לשיתוף פעולה, סיכום כנס של מכון מיתווים ורשת ירומסקו, אפריל 2018.</p>	<p>סיכומי כנסים</p>
<p>ד"ר רונן זיידל, "עיראק וישראל: נתיב אזרחי לשיפור יחסים", מאי 2018.</p> <p>ד"ר נמרוד גורן, "מסמך רקע: ההיסטוריה של שגרירויות זרות בירושלים וניסיונות עבר להעברת שגרירות ארה"ב לעיר", מכון מיתווים, מאי 2018.</p> <p>ד"ר מיכל יערי, "ישראל וערב הסעודית: בדרך לנורמליזציה?", אפריל 2018.</p> <p>רבקה בורנשטיין, מדיניות ארה"ב ביחס לישראל ולמזרח התיכון, מאי 2018.</p>	<p>דו"חות ומחקרים</p>
<p>ד"ר רונן זיידל, "שרית חדד בבגדד: הבסיס האזרחי לשיתוף פעולה ישראלי-עיראקי", וואיינט, 29 במאי 2018.</p> <p>ד"ר נמרוד גורן, "המשבר הישראלי-טורקי: דיפלומטיה שקטה תסייע להרגעת המצב", מעריב, 21 במאי 2018.</p> <p>פרופ' אלי פודה וד"ר אלון לבקוביץ', "האם הפיוס הקוריאני יכול להיות תקדים לפיוס ישראלי-פלסטיני? לא כל כך מהר", מכון מיתווים, מאי 2018.</p> <p>ד"ר נמרוד גורן, "בין עזה לירושלים: על החזרת שגריר תורכיה בישראל להתיעצויות", וואיינט, 15 במאי 2018.</p> <p>ד"ר מיכל יערי, "ערב הסעודית ויחסיה עם ישראל: האם הפוטנציאל בדרך למימוש?", וואיינט, 13 במאי 2018.</p> <p>ד"ר נמרוד גורן, "הברית האסטרטגית שמשרד החוץ מפספס: שותפות עם הציבור הישראלי", דבר ראשון, 9 במאי 2018.</p> <p>ד"ר דליה שיינדלין, "מי אמר שפליטים לא שבים?", הארץ, 2 במאי 2018.</p>	<p>מאמרי דעה</p>
<p>ניצן הורוביץ וח"כ נחמן שי, "הכנסת ונושאי החוץ", ערוץ הכנסת, 22 במאי 2018.</p> <p>ניצן הורוביץ, "על יחסי ישראל-אירופה", רשת, 26 במאי 2018.</p> <p>ד"ר נמרוד גורן, "לקראת בחירות בתורכיה", רשת ב', 6 במאי 2018.</p> <p>מורן זגה, "בחריין תומכת בישראל מול איראן", גלי צה"ל, 11 במאי 2018.</p> <p>ד"ר רונן זיידל, "בחירות בעיראק ויחסים עם ישראל", רשת ב', 13 במאי 2018.</p>	<p>ראיונות בתקשורת</p>